

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NA GÖRE TİCARİ İŞ KAVRAMI

*Dr. Serhan DİNÇ**

ÖZET

Ticari iş kavramı, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 3 ve 19'uncu maddelerinde düzenlenmiştir. Özel hukukun ikiliği ilkesi gereği ticari iş ve adi iş ayrımı yapılmaktadır. Ticari hüküm ile adi hüküm farklılaşması bu ayrımın sonucudur. Ticari işlerin adi işlerden kesin şekilde ayırt edilmesinde zorunluluk vardır. Ticari işlere uygulanacak hükümler, adi işlere uygulanacak hükümlerden farklıdır. Çalışmamızda ticari iş kavramı, ticaret kanununda düzenlenmiş işler, bir ticari işletmeyle ilgili olan işlem ve fiiller, bir taraf için ticari iş niteliğine haiz olan sözleşmeler üzerinde durulacaktır. Daha sonra incelemelerimiz kapsamında varılan neticeler ele alınacaktır. Bu çalışmalar yapılırken Yargıtay kararları ve doktrinde ileri sürülen görüşler ışığında ticari iş kavramının nasıl ele alındığı da incelenecektir.

Anahtar kelimeler

Ticari iş, bir ticari işletmeyi ilgilendiren işler, tacirin borçları, bir taraf için ticari sayılan sözleşmelerin diğer taraf için de ticari olması, ticari iş karinesi.

ABSTRACT

The concept of commercial business, 6102 is regulated in the Turkish Commercial Code numbered 6102 in the Articles of 19th and 3rd. The duality principle of law requiring a distinction between commercial work and ordinary work is done. The differentiation with ordinary commercial terms is the result of this discrimination provisions. Precisely the commercial works are required to distinguish ordinary things. The provisions applicable to ordinary jobs are different from the provisions applicable to commercial businesses. Commercial business concept study, the laws of commerce

* Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

arranged the transaction and related actions with a commercial operation, having contracts with the commercial nature of their work will be focused on the issues to one side. Later, the scope of our review concluded that results will be discussed. These studies have put forward views while the Supreme Court decisions and doctrine will be examined in the light of how it dealt with the concept of commercial business.

Keywords

Commercial business, a commercial business affairs, merchant loans, for the other side of the trade is considered to be commercial contract for a party, the presumption of commercial business.

I. TİCARİ İŞ KAVRAMI

Özel hukukun ikiliği¹ ilkesi gereği ticari iş ve adi iş ayrımı yapılmaktadır². Ticari hüküm ile adi hüküm farklılaşması bu ayrımın sonucudur³. Ticari işlerin adi işlerden kesin şekilde ayırt edilmesinde zorunluluk vardır⁴. Adi işlere uygulanacak hükümler, ticari işlere uygulanacak hükümlerden farklıdır⁵.

Bir hukuki uyuşmazlığın çözümlenmesinde, ticari hükümlerin ya da genel hukuk hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı tespit edilmelidir. Bu tespit yapılırken yapılan işlem veya yerine getirilen fiilin ticari iş niteliğinde olup olmamasına bakılır⁶.

Bir işin ticari veya adi iş olduğu tespit edilirken 6102 sayılı Kanun md. 3 ve md. 19 birlikte değerlendirilir. TTK. md. 3'e göre ticari iş olarak kabul edilen işler; TTK.'da düzenlenen işler ve ticari işletme ile ilgili bütün işlem ve fiiller olarak ikiye ayrılır.

1 Özel hukukun ikiliği ilkesinden anlaşılması gereken ticaret hukuku ile medeni hukuk ve borçlar hukuku ayrımıdır (Mimaroğlu, Sait Kemal, Ticaret Hukuku Birinci Cilt: İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara, 1978, s. 121; Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 15. Baskı, BTHAE., Ankara, 2011, s. 63).

2 Ayhan, Rıza/Özdamar, Mehmet/Çağlar, Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 62.

3 Ayhan, vd., a.g.e., s. 62.

4 Arkan, a.g.e., s. 64.

5 Ayhan, a.g.e., s. 62.

6 Ayhan, a.g.e., s. 62.

Ticari iş, ticari ilişkileri ticari olmayan ilişkilerden ayırt etmek üzere kullanılır. Adi işler, medeni hukuka dair işlerdir. Ticari hükümler sadece ticari ilişkilere uygulanır. TTK. ve diğer özel kanunlarda (örneğin SPK., Bankacılık Kanunu) öngörülen ticari hükümler ticari olmayan ilişkilere tatbik edilmez⁷.

Bir işin ticari iş niteliğinde olup olmadığının belirlenmesi Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan hükümlerin uygulanması ile yakından ilgilidir. Bir işin ticari iş niteliğinde olup olmaması Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan hükümlerin uygulanmasında "anahtar konu" durumundadır⁸. TTK. sisteminde ticari iş ve ticari hükümlerin tespiti önem arz eder. İlk olarak ticari işleri tespit ve sonra bunlara uygulanacak hükümleri tayin etmek gerekir⁹.

Ticaret hayatının kendisine özgü kuralları vardır. Ticari hükümler, genel nitelikli hükümlerden farklıdır. Ticari iş kavramının açıklanması ve ticari iş sayılmaya ilişkin kriterlerin bilinmesinin niçin önemli olduğu sorusunun da cevaplanması gerekir. Ticari iş kavramı bilinirse; ticaret hukukunun kapsamı belirlenir ve uygulanacak hukuk kuralları bilinir¹⁰.

Bir işin adi veya ticari olmasına göre farklı hükümler uygulanır. Aynı işe uygulanacak zamaşımının, işin ticari veya adi iş olup olmadığına göre değişiklik göstermesi örnek olarak gösterilebilir¹¹.

Türk Ticaret Kanunu esasen ticari işlerle ilgili özel hükümler koyan bir kanundur. Bir işin hukuken önemi, bu iş nedeniyle bir hukuki ihtilafın çıkmış ya da çıkabilecek olmasıdır. İhtilafa sebep olabilecek bir iş, özel

7 Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa, 2013, s. 50.

8 Bozer, Ali/Göle, Celal, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, BTHAE., Ankara, 2011, s. 31.

9 Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 11. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, s. 67.

10 Deryal, Yahya, Ticaret Hukuku Bilgisi, 2. Baskı, Derya Kitabevi, Trabzon, 2006, s. 20; Kayıhan, Şaban/Yasan, Mustafa, 6335 Sayılı Kanun ile Değişik Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 71.

11 Berzek, Ayşe Nur, Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 10. Baskı, Beta, İstanbul, 2013, s. 23.

hukuk alanında bazı sonuçlar doğuruyorsa, bu durumda bir ticari iş ya da adi iş söz konusudur¹².

Kanun koyucu, adi işlere Borçlar Kanunu ve Medeni Kanun hükümlerini, ticari işlere TTK. hükümlerini bağlamıştır. Bu gereğin duyulması, bize göre, bir bakıma birliğin iddia edildiği şekilde gerçekleştirilemediği anlamına gelir¹³.

Türk Ticaret Kanunu ticari işe uygulanacak hükümleri belirtmiştir. 6102 sayılı TTK. md. 1/ f.2'ye göre ticari işe esas itibarıyla ticari hükümler, ticari hüküm yoksa ticari örf ve âdet, ticari örf ve âdet de yoksa genel hükümler uygulanır¹⁴.

Bir işin “ticari” olarak nitelendirilmesi, Ticaret Hukuku'nun uygulama alanının sınırlarını çizme açısından önem taşır¹⁵.

Ticari iş ile ticari olmayan işlerin ayrılması; Ticaret Kanunu'nun uygulanması, faiz ve iflâs bakımından büyük bir önem arz eder¹⁶. Hâkimin uzmanlığına ihtiyaç gösteren ihtilâflar, ticari dava olarak ayrı tutulmuştur. Bu itibarla, ticari dava ile ticari işin karıştırılmaması önem kazanmaktadır¹⁷.

Bir işin ticari iş olarak kabul edilmesi için dört ayrı kritere yer verilmiştir¹⁸. Bu kriterler şunlardır:

¹² Battal, Ahmet, Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2005, s. 49.

¹³ Aynı görüşte Poroy/Yasaman, a.g.e., s. 63.

¹⁴ Mimaroglu, a.g.e., s. 121; Karayalçın, Yaşar, Ticaret Hukuku I. Giriş-Ticari İşletme, Üçüncü Baskı, BTHAE., Ankara, 1968, s. 143, 146.

¹⁵ İmregün, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 11. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1996, s. 17.

¹⁶ Edgü, Ekrem, Ticaret Hukuku, 2. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1967, s. 51.

¹⁷ Edgü, a.g.e., s. 51.

¹⁸ Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 7. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2013, s. 44; Kayar, İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 89, (Ticaret Hukuku). Alman Ticaret Kanunu md. 344'e göre tacirin taptığı işler, aksi ispat edilmedikçe ticari iştir. Alman Ticaret Kanunu burada sübjektif sistemi kabul etmiştir. Objektif sistemi uygulayan Fransız Ticaret Kanunu'na göre ise ticari işin tayini farklı kriterlere göre olmaktadır. Buna göre ticari işin belirlenmesi; kanunun 632'nci maddesinde sayılmış konular, kanunun ticarilik niteliğini verdiği işler ve bir tacir tarafından ticari faaliyetini yerine getirirken yapılan işler olarak üçe ayrılmaktadır. Alman Ticaret Kanunu madde 1 ise önce taciri tarif etmiştir. 343'üncü maddede tacirin ticari faaliyetiyle ilgili olarak gördüğü her işin ticari olduğu hükmü getirilmiştir. Alman

1. Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş işler ticaridir.
2. Bir ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiiller ticaridir.
3. Tacirin borçları ticaridir.
4. Bir taraf için ticari sayılan sözleşmeler diğer taraf için de ticaridir.

Ticarilik nitelendirmesinde, yukarıda anılan kriterlerin ilk üçü birbirinden bağımsız olup tek başlarına yeterlidir. Dördüncü kriter ise, ancak ilk üç kriterden hareketle belirlenebilecek bir kriter olup; diğer üç kriterden bağımsız değildir¹⁹. Netice itibarıyla dört kriterin ayrı ayrı ve geniş olarak incelenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

II. TİCARET KANUNU'NDA DÜZENLENMİŞ İŞLER

Kanun koyucu, Türk Ticaret Kanunu'nda öngörölmüş işleri, hukuki yapıları itibarıyla ister ticari iş niteliğinde olsun ister olmasın, sadece Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlendiği için ticari iş olarak kabul etmiştir²⁰. İşin ticari işletmeyle ilgili olup olmaması yahut ilgililerin tacir sıfatının bulunup bulunmaması önem taşımaz²¹. İş kavramı açıklanırken bu kavramın kapsamına işlem, eylem ve dar anlamda iş girmektedir²². Bu nedenle TTK.'da düzenlenen bir eylem de TTK.'da düzenlenmiş olduğu için ticari iş niteliğindedir. Buna örnek olarak haksız bir fiil olan haksız rekabet gösterilebilir. Haksız rekabet TTK.'da gösterildiği için bir ticari iştir²³.

6102 Sayılı TTK.'da düzenlenen bir konunun ticari iş sayılması için işin mutlaka ticari işletmeyle ilgili olması veya işlemin taraflarının tacir olması

Ticaret Kanunu md. 1/f. 2'de ise nitel ya da nicel olarak ticari şekilde örgütlenmiş ticari işletme yapısı gerektirmeyen ticari işletmelerin faaliyetleri hariç bütün ticari işletmelerin faaliyetleri ticari iş olarak belirlenmiştir. Bu işlerin tacir tarafından icra edildikleri takdirde ticari iş niteliğini kazandıkları hüküm altına alınmıştır.

- 19 Karahan, Sami, Ticari İşletme Hukuku, 22. Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2011, s. 45.
- 20 Ayhan, a.g.e., s. 62.
- 21 Berzek, a.g.e., s. 23; Ülgen, Hüseyin/Teoman, Ömer/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan/ Ertan, Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, s. 59; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 89.
- 22 Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/ Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan/ Ertan, Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 64, (Ticari İşletme).
- 23 Ülgen, vd., a.g.e., s. 60; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 89.

şart değildir. Bir konunun salt olarak TTK.'da düzenlenmiş olması bu işin ticari sayılmasına yeterli olmaktadır²⁴.

Bir işlem veya bir fiil Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş ise, o işlemi ya da fiili yapan kişinin hukuki statüsüne bakılmaksızın o işlem ya da fiil ticari iş niteliğinde sayılır²⁵. Bu tür işlere mutlak ticari iş denilmektedir²⁶. Burada TTK. tamamen nesnel bir ölçüden hareket etmiştir²⁷.

Ticaret Kanunu'nda düzenlenen tüm işler ticaridir²⁸. TTK. md. 3 hükmü aksi iddia ve ispat edilemeyen bir ticari iş kriteri getirmektedir²⁹. Ticari işin tespitinde söz konusu işin hangi kanunda düzenlendiğine bakılmaktadır. Sigorta işleri, taşıma işleri, kambiyo senetleri, pay senetlerine ilişkin işlemler, haksız rekabet, çatma 6102 sayılı TTK.'da düzenlenmiştir. Bu sebeple anılan işler mutlak ticari iş kapsamındadır³⁰. Aslında düşüncemize göre, Ticaret Kanunu'nda düzenlenen işlerin çok büyük çoğunluğu ticari işletme ile ilgili oldukları için yapıları gereği de ticari iş niteliğindedir. Ama yine öyle işler vardır ki, bunlar, sadece, Ticaret Kanunu'nda düzenlendikleri için ve kanun hükmü gereği ticari iş sayılmışlardır. Örneğin cari hesap, ticari senetler ve taşıma sözleşmesi ile ilgili işler aslında ticari işler değildirler. Bu işleri tacir olsun olmasın herkes yapabilir³¹.

24 Bilgili/Demirkapı, a.g.e., s. 52; Aslan, Yılmaz/Şenyüz, Doğan, İşletme Hukuku, 4. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2012, s. 24.

25 Bozer/Göle, a.g.e., s. 31; Domaniç, Hayri, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, Dördüncü Baskı, Temel Yayın-Dağıtım, İstanbul, 1988, s. 15.

26 Çelik, Aytekin, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 11-12; Ayhan, a.g.e., s. 20.

27 İmregün, a.g.e., s. 18.

28 Y. 11. HD. 03.11.1977, 4109 E., 4809 K. (Berzek, a.g.e., s. 23'ten naklen).

29 Karahan, a.g.e., s. 45.

30 Çeker, a.g.e., s. 44; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 89.

31 Mimaroglu, a.g.e., s. 122; "...kambiyo senedi düzenlemenin borcun nedenine ve tarafların sıfatına bakılmaksızın, ticari iş sayılacağına...", [Y. 12. HD. E. 1989/13870, K. 1990/1273 (Ayhan, Rıza, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 20'den naklen)].

III. BİR TİCARİ İŞLETMEYLE İLGİLİ OLAN İŞLEM VE FİİLLER

TTK.'nın "ticari işletmeyi ilgilendiren işlem" ifadesinden "ticari işletmeyi ilgilendiren hukuki işlem" anlaşılmaktadır. Bir hukuki işlem TTK.'da düzenlenmemekle birlikte, ticari işletme ile ilgili ise ticari iş olarak kabul edilmektedir³². Bu duruma örnek olarak ticari işletmeye ait araçla bir yayaya çarpılması gösterilebilir³³.

Haksız fiil, ticari işletmenin faaliyetinin icrası sırasında ika edilmişse, haksız fiil ticari işletmenin faaliyetinin icrası sırasında ika edildiği için ticari iş olarak kabul edilmektedir³⁴. Ancak tüm haksız fiiller ticari iş olarak kabul edilmez. Esas itibarıyla TTK.'da düzenlenen haksız fiiller ile her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili haksız fiiller ticari iş sayılır³⁵. Haksız fiil, tacir tarafından, ticari işletmesiyle ilgili olarak meydana getirilmiş ise bu eylemden zarar gören, tacir olmasa bile, haksız fiil ika eden tacirin bu fiili ticari iş sayılmaktadır³⁶.

Haksız fiilin tacir tarafından ticari işletmesi ile ilgili olarak işlendiği, ancak bu fiilden zarar gören kişinin tacir olmadığı durumda da, tacirin haksız fiili TTK. md. 3'e göre bir ticari iş sayılmasına rağmen, bu nedenle doğan uyuşmazlık sonucunda açılacak dava ticari bir dava olarak nitelendirilemez³⁷.

Ticari işletmeyi ilgilendiren bir işin ticari iş sayılması için bu işlem veya fiilin TTK.'da veya başka kanunlarda (örneğin Türk Borçlar Kanunu) düzenlenmesi arasında fark yoktur. Somut ilişkide işin ticari işletmeyle ilgili olması yeterlidir. Bir ticari işletmeye ticari temsilci atanması TBK. md. 547'de düzenlendiği hâlde, ticari işletmeyi ilgilendirdiği için ticari iş sayılır³⁸. Yine bu duruma örnek olarak ticari işletme rehni gösterilebilir³⁹.

³² Ayhan, a.g.e., s. 63.

³³ Çeker, a.g.e., s. 45; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 90.

³⁴ Kayar, Ticaret Hukuku, s. 90.

³⁵ Ayhan, a.g.e., s. 64.

³⁶ Ayhan, a.g.e., s. 64.

³⁷ Ayhan, a.g.e., s. 64.

³⁸ Berzek, a.g.e., s. 24; ayrıca bkz. Domaniç, a.g.e., s. 17. Domaniç, burada bir ticari işletmeye ticari mümessil veya ticari vekil tayini, azli, yetkilerinin genişletilip daraltılması gibi örnekleri ticari iş olarak vermektedir.

Ticari işletmenin rehni 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu'nda düzenlenmesine rağmen bir ticari işletmeyi ilgilendirdiği için ticari iş sayılır⁴⁰. Bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller kapsamında ticari işletmenin devri⁴¹, işletmeye araç alımı⁴², işletme için ardiye tutulması, kira sözleşmesi yapılması⁴³, bankaların borç para verme işlemleri ticari iş sayılır⁴⁴.

Bir işlem ya da fiilin ticari iş olarak nitelendirilebilmesi için önce taraflar arasındaki ilişkinin hangi tür borç kaynağına dayandığının saptanması gerekir⁴⁵.

Bir ticari işletmeyi ilgilendiren tüm işlem ve fiiller ticari iştir⁴⁶. Burada tam bir açıklık ve uygulama kolaylığı elde edilmek maksadıyla hareket edilmiştir⁴⁷. "İlgilendiren" kavramını kanaatimizce, geniş anlamda anlamak gerekir⁴⁸. Yani sadece ticari işletmenin faaliyeti ile doğrudan ilgili işleri değil, bunlara hazırlık mahiyetinde olan işleri⁴⁹ ya da icrasını kolaylaştırmak amacıyla yapılan işlemleri⁵⁰ ve ticari teamüle göre dolaylı olarak da olsa ticari işletmeyle ilgili olan işleri de ticari saymak gerekir⁵¹. Ticari işletmenin doğrudan doğruya konusuna girmemekle birlikte dolaylı olarak onunla

39 Bozer/Göle, a.g.e., s. 32.

40 Ayhan, a.g.e., s. 21.

41 Y. 11. HD. 12.09.1988 Gün, 459 E., 4864 K. (İmregün, a.g.e., s. 18'den naklen).

42 Domaniç, a.g.e., s. 16.

43 Çeker, a.g.e., s. 45; İmregün, a.g.e., s. 18; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 90.

44 Kayıhan/Yasan, a.g.e., s. 72; İmregün, a.g.e., s. 18.

45 Bozer/Göle, a.g.e., s. 33.

46 Edgü, a.g.e., s. 52.

47 Bu durumu Karayalçın eleştirmektedir. Hükmü açık bulmayan yazar, düzenlemenin uygulamada da çeşitli güçlüklerle yol açabileceğini ileri sürmektedir (Karayalçın, a.g.e., s. 144).

48 Aynı görüşte Arkan, a.g.e., s. 64; İmregün, a.g.e., s. 18; Arslanlı, Halil, Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, Fakülteler Matbaası, 3. Baskı, İstanbul, 1960, s. 22; Ülgen, a.g.e., s. 60.

49 Edgü, a.g.e., s. 55.

50 Y. 19. HD. 23.09.1993, E. 1992/6322, K. 1993/5769 (Arkan, a.g.e., s. 64'ten naklen).

51 Arkan, a.g.e., s. 65; Edgü, a.g.e., s. 54.

uygun bir illiyet bağlantısı bulunan bütün hususlardan doğan işler de kanaatimizce ticaridir⁵². Ticari işletmeyi ilgilendiren bir uyumsuzluk nedeniyle bir avukata vekâlet verilmesi ticari iş sayılır⁵³. Ticari işlerle adi işler farklıdır. Örneğin ticari işlerde birden çok kişinin birlikte borçlanmaları söz konusu olursa, bunların alacaklıya karşı müteselsil sorumlulukları kuraldır⁵⁴. Adi işlerde ise müteselsil sorumluluk istisnadır. Ticari işlerde faiz, oran bakımından adi işlerdekinden farklıdır. Ticari işlerde daha yüksek oranda temerrüt faizi istenebilir⁵⁵. Para borçlarında temerrüde düşen borçludan talep edilecek faiz, sözleşmede aksine hüküm olmadıkça yıllık yüzde dokuz oranı üzerinden hesaplanır. Ticari işlerde ise temerrüt faizi, bundan daha yüksek olan T.C. Merkez Bankası'nın kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı üzerinden de istenebilir⁵⁶.

Objektif bir görüşle, yani piyasada hâkim olan kanaate göre, işlem, fiil veya işin işletme ile irtibatı mevcut sayılıyorsa bunlar ticari vasıf alırlar⁵⁷.

Yargıtay ticari sayılan işlemler hakkında aşağıda yazılan örnekleri vermektedir:

1. Eczane olarak kullanılmak amacıyla yer kiralanması⁵⁸,
2. Ticari işletmede çalışan işçilerle hizmet sözleşmesi yapılması⁵⁹,
3. Sinemanın badana ettirilmesi⁶⁰.

52 Aynı görüşte Bahtiyar, a.g.e., s. 51-52; Poroy/Yasaman, a.g.e., s. 68; Berzek, a.g.e., s. 24; Arslanlı, a.g.e., s. 22; Ülgen, a.g.e., s. 60.

53 Berzek, a.g.e., s. 24.

54 Ticari alanda, kredi verenin daha fazla korunabilmesi için teselsül karinesi kabul edilmiş olmaktadır. Aynı şekilde ticari borca kefalet durumunda da bu kefaletin kural olarak müteselsil kefalet sayılacağı TTK. md. 7/f. 2'de kabul edilmiştir (Arkan, a.g.e., s. 63); Y. 11. HD. 25.09.1985, E. 83/3529, K. 85/4796 (Poroy/Yasaman, Ticari İşletme, s. 79'dan naklen).

55 Bahtiyar, Mehmet, Ticari İşletme Hukuku, 14. Baskı, Beta, İstanbul, 2013, s. 51.

56 Arkan, a.g.e., s. 63.

57 Arslanlı, a.g.e., s. 22.

58 Y. 13. HD. 27.11.1978, E. 4863, K. 5001 (Arkan, a.g.e., s. 65; ayrıca bkz. Çeker, a.g.e., s. 45'ten naklen); Y. 12. HD. 14.06.2005, E. 10853, K. 15140 (Eriş, Gönen, Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 897'den naklen).

59 Y. HGK. 15.10.1997, E. 9-486, K. 822 (Arkan, a.g.e., s. 65'ten naklen).

60 T. D. 08.11.1968, E. 1320, K. 5879 (Arkan, a.g.e., s. 65'ten naklen).

Netice itibariyle sübjektif sistemde, nasıl bir tacirin ticari faaliyetinde icra ettiği işler ticari olarak kabul ediliyorsa, burada da bir ticari işletme çevresi içindeki faaliyetler ticari iş sayılmıştır⁶¹.

IV. TİCARİ İŞ KARİNESİ

TTK. md. 19'a göre iki karine kabul edilmiştir. Buna göre bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır (TTK. md. 19/1). Anılan karine tüzel kişiler için mutlak bir karinedir⁶² (TTK. md. 19/1, c. 2). Gerçek kişi tacirin işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirmesi durumunda borç adi sayılır. Gerçek kişi tacirin yaptığı işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde de borç yine adi sayılır⁶³. Netice itibariyle tacirin yaptığı her türlü işin ticari iş sayılması, "ticaret karinesi" veya "ticari iş karinesi" olarak ifade edilir⁶⁴.

TTK. sübjektif sistemden esinlenerek, bir tacirin borçlarının ticari olduğu esasını da kabul etmiştir⁶⁵. Burada yer alan borcu düşüncemize göre para borcu olarak değil, fakat daha geniş anlamda, edim olarak ele almak gerekir⁶⁶.

Ticari iş karinesine göre tacirin yaptığı tüm işlemlerin ticari işletmesiyle ilgili olduğu varsayımı geçerli olacaktır⁶⁷. Tüzel kişi tacirler bakımından aksi ispatlanamaz bir karine ortaya konulmuştur. Kanun ticaret şirketinin kurulması ile ticari bir işletmenin de doğduğu varsayımından hareket etmiştir. Hukuken ve ekonomik olarak bir ticari işletme mevcut olmasa dahi işletme varsayılır⁶⁸. Nitekim Yargıtay, tüzel kişi tacirlerin tüm işlemlerinin ticari olmasından hareketle, bir limited ortaklığın, kendi işlerinde kullanmak

61 Poroy/Yasaman, a.g.e., s. 67; Arslanlı, a.g.e., s. 25.

62 Karayalçın, a.g.e., s. 145; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 91.

63 Ayhan, a.g.e., s. 65; Çeker, a.g.e., s. 46; Ülgen, vd., Ticari İşletme, s. 65.

64 Çeker, a.g.e., s. 45.

65 Bilindiği üzere sübjektif sistemde ticari işler tacirin faaliyeti olarak gözlenmektedir (Ülgen, vd., a.g.e., s. 60).

66 Aynı görüşte Poroy/Yasaman, a.g.e., s. 68.

67 Bilgili/Demirkapı, a.g.e., s. 53.

68 Arslanlı, a.g.e., s. 26.

üzere araç satın almasının tüketici sözleşmesi olarak nitelenemeyeceğine karar vermiştir⁶⁹.

Tüzel kişi tacirlerin aksine gerçek kişi tacirlere ticari olmayan bir alan bırakılmıştır. Dolayısıyla gerçek kişi tacirlere adi saha tanınmıştır⁷⁰. İstisnai nitelik taşıyan bu durumun kanaatimizce dar yorumlanması gerekir⁷¹. Gerçek kişi tacirin özel alanına bırakılan ve ticari iş sayılmayan diğer işlemleri yaparken karşı tarafa işin ticari işletmesiyle ilgili olmadığını bildirmesine dahi gerek yoktur⁷².

Her iki tarafın da tacir olduğu haksız fiillerden dolayı oluşabilecek tazminat taleplerine ilişkin ticari faiz oranları uygulanmalıdır. Yargıtay'ın da bu konuda yerleşmiş içtihatları vardır⁷³. Haksız fiil her iki tarafın da ticari işletmesinden doğmuşsa avans faizi uygulanır⁷⁴. Ancak Yargıtay'ın verdiği üç karar dikkat çekicidir. Yargıtay verdiği üç kararda da bir tarafın tacir olmasıyla yetinmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 03.04.2002 tarih ve 2002/4-174 esas, 2002/259 karar sayılı kararında haksız fiilin ticari işletme ile ilgili olarak meydana gelmesi durumunda, bundan doğan borcun ticari nitelikte olacağını belirtmiş ve haksız fiil tacir tarafından ticari işletmesiyle ilgili olarak meydana getirilmiş ise bu eylemden zarar gören tacir olmasa bile, Ticaret Kanunu madde 3 uyarınca tacirden reeskont/avans oranında

⁶⁹ Tüzel kişi tacirlerin adi sahasının olmadığını dikkate alan Yargıtay, limited ortaklık tarafından ortaklık işlerinde kullanılmak üzere araç satın alınması durumunda, sözleşmenin bir tüketici sözleşmesi olarak nitelendirilemeyeceğini, bir ticari işin söz konusu olduğunu içtihat etmiştir [Y. 20. HD. T. 28.11.2002, E. 2002/8260, K. 2002/9761 (Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 14. Baskı, Vedat Kitabevi, İstanbul, 2012, (Ticari İşletme), s. 76'dan naklen)].

⁷⁰ Arslanlı, a.g.e., s. 25; Ülgen, vd., Ticari İşletme, s. 65.

⁷¹ Aynı görüşte Bilgili/Demirkapı, a.g.e., s. 53; Kayar, İsmail, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 76.

⁷² Bilgili/Demirkapı, a.g.e., s. 53.

⁷³ Y. 11. HD. T. 01.12.2003, E. 2003/4584, K. 2003/11514; Y. 11.HD. T. 08.11.2004, E. 2004/1846, K. 2004/10985; Y. 11. HD. T. 06.07.2004, E. 2003/13454, K. 2004/7558; Y. 11. HD. T. 27.01.2003, E. 2002/8158, K. 2003/706 (Kayıhan/Yasan, a.g.e., s. 74-75'ten naklen).

⁷⁴ Tüm haksız fiiller ticari iş sayılamaz. Ancak, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen haksız fiiller ile her iki tarafın ticari işletmeleriyle ilgili haksız eylemler ticari iş sayılabilir [Y. 11. HD. T. 10.11.1994, E. 994/2242, K. 994/1994; Y. 11. HD. T. 9.5.1994, E. 994/84, K. 994/4050; Y. 3. HD. T. 17.6.1999, E. 99/5578, K. 99/6331 (Poroy/Yasaman, Ticari İşletme, s. 91'den naklen)].

temerrüt faizinin istenebileceğini hükme bağlamıştır⁷⁵. Yargıtay bir kararında, ticari amaçla yolcu taşıyan bir tacire ait otobüsün kaza yapmasından dolayı zarara uğrayan yolcunun ticari işlerde uygulanan temerrüt faizini talep edebileceğine karar vermiştir⁷⁶. Yine Yüce Mahkeme, bir kararında yolcu taşıma sözleşmesinden kaynaklanan bir davada davalı İETT'yi tacir kabul etmiş ve davaya konu alacağı ticari alacak niteliğinde değerlendirmiştir. Sonuç olarak, davacı lehine avans faizine hükmedilmesine karar vermiştir⁷⁷. Biz de Yargıtay'ın üç kararının isabetli olduğunu düşünmekteyiz. Bir tacirin aracının tacir olmayan kişiye ticari faaliyet sırasında çarpması sonucunda ortaya çıkan haksız fiil, bize göre de, ticari iştir. Yargıtay'ın anılan üç olayda ticari işi yayması görüşümüze göre isabetli olmuştur.

Yargıtay, bir tacirin aracının tacir olmayan kişiye ticari faaliyet esnasında değilken çarpması sonucunu ise farklı değerlendirmiştir. Yargıtay; haksız fiilden kaynaklanan ilişkiye 6762 s. TTK. md. 21/f. 2'nin (6102 s. K. md. 19/f. 2) uygulanamayacağına, Ticaret Kanunu'nun bu ticari karinenin genişletici yoruma tâbi tutulmasına özen gösterilmesini istediğine, 6762 sayılı Kanun madde 21/f. 2'nin (6102 s. K. md. 19/f. 2) uygulanabilmesi için aranan ön koşulun taraflar arasındaki ilişkinin bir sözleşmeden kaynaklanması gerektiğine, avans faizi talep edilemeyeceğine, BK. md. 122'de yer alan koşullar gerçekleştiyse munzam zarar istenebileceğine hükmetmiştir⁷⁸.

Yargıtay'a göre tüzel kişi tacirin barınma, ısınma, gıda, giyinme ve aile gibi özel insani ihtiyaçları olmadığı için bunların, gerçek kişiler gibi adi borç ilişkileri alanı olmadığı kabul edilmelidir⁷⁹. Yüce Mahkeme'ye göre manifatura ticareti ile uğraşan kişinin evi için buzdolabı satın alması ticari iş

⁷⁵ Poroy/Yasaman, Ticari İşletme, s. 91'den naklen.

⁷⁶ Y. 11. HD. T. 3.10.2002, E. 2002/5241, K. 2002/8511 (Poroy/Yasaman, Ticari İşletme, s. 91'den naklen).

⁷⁷ Y. 11. HD. T. 11.4.2011, E. 2010/8502, K. 2011/4146 (Poroy/Yasaman, Ticari İşletme, s. 91'den naklen).

⁷⁸ Y. HGK. T. 17.2.1999, E. 99/19-73, K. 99 /106 (Poroy/Yasaman, Ticari İşletme, s. 91'den naklen).

⁷⁹ Y. HGK. T. 11.10.2006, E. 2006/19-684/647 (Karahan, a.g.e., s. 47'den naklen).

niteliğinde değildir⁸⁰. Bir ticaret şirketinin, şirket personeli için lojman olarak kullanılmak üzere taşınmaz kiralaması da ticari iştir⁸¹.

Bir pastane sahibinin un fabrikasından çok miktarda un alması veya bir kasabın işyeri tipi bir buzdolabı alması işin ticari olduğuna işaretler. Buna karşılık, kasabın ayakkabı, ev tipi buzdolabı alması veya evinde kullanacağını belirterek buzdolabı alması durumunda ticari iş karinesi geçerli olmaz⁸².

Bu noktada, doktrinde ileri sürülen eleştirilere de yer verilmesinin gerektiği kanaatindeyiz. Arkan, esas itibarıyla ticari işletme esasına dayanılarak hazırlanan bir kanunda, tacirlerin borçlarında değil, ticari işletmenin borçlarında asli niteliğin ticari olduğundan söz edilmesi görüşünü savunmaktadır. Kayar da taciri esas almak suretiyle ticari işlerin belirlenmesini, eleştirilmesi gereken bir husus olarak görmektedir⁸³. Netice olarak, TTK. md. 19/1’de yer alan “Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır.” hükmünü Arkan, ticari işletme sistemine aykırı ve gereksiz görmektedir⁸⁴. Poroy ve Yasaman da ticari iş karinesi kapsamında “ticari işletme” yerine “tacir” sıfatının bu konuda ele alınmasını eleştirmektedir. Poroy ve Yasaman’a göre ticari işletme işleten kamu tüzel kişilerinin borçlarının ticari olması gerekmektedir⁸⁵. Ülgen ise, farklı bir görüş ileri sürmektedir⁸⁶: “TTK. ticari işletme esasını üzerine kurgulanmış değildir. Ticaret hukukunun temelinde ticari işler/faaliyetler yatmaktadır. TTK.’nın esasını olarak ticari iş kabul edilince, bir grup ticari işin belirlenmesinde ‘tacir’den hareket edilmesi isabetlidir.” Biz de, ticari işlerin belirlenmesinde tacir kavramından hareket edilmesini isabetli bulmaktayız.

Amaçlarına ulaşmak için ticari işletme işleten kamu yararına olmayan derneklerin de hukuki durumuna değinilmesi gerekir. Anılan dernekler tüzel

80 T.D. 24.01.1961, E. 1960/2638, K. 1961/238 (Arkan, a.g.e., s. 66’dan naklen).

81 Arkan, a.g.e., s. 66.

82 Önder, Fahrettin/Topçuoğlu, Metin/Saraç, Tahir, Ticaret Hukuku Bilgisi, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2007, s. 14.

83 Kayar, a.g.e., s. 76.

84 Arkan, a.g.e., s. 65.

85 Poroy/Yasaman, a.g.e., s. 69.

86 Ülgen, vd., Ticari İşletme, s. 65.

kişi tacir oldukları hâlde, ticari işletmeleriyle ilgili olarak yaptıkları iş ve işlemler dışında, asıl amaçlarını gerçekleştirmek için ticari nitelikte olmayan birçok iş ve işlem yaparlar. Anılan işlemler ticari değildir⁸⁷.

V. BİR TARAF İÇİN TİCARİ İŞ NİTELİĞİNE HÂİZ OLAN SÖZLEŞMELER

TTK. md. 19/f.2'ye göre, taraflardan sadece biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Türk Ticaret Kanunu'nda aksine hüküm bulunmadığı sürece, diğer taraf için de ticari iş sayılır⁸⁸. Taraflar arasındaki ilişki sözleşmeden kaynaklanmıyorsa, aksine haksız fiil veya sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanıyorsa, TTK. md. 19/2 hükmü uygulanmaz⁸⁹. Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir⁹⁰. TTK. md. 19/f. 2'nin uygulanabilmesi için gereken ön şart, taraflar arasındaki borç ilişkisinin bir sözleşme kaynaklı olması gereğidir⁹¹.

Bir taraf için ticari sayılan bir işlemin diğer taraf için de ticari sayılması, sadece sözleşmeler bakımından geçerlidir. Ayrıca Kanunda aksine hüküm bulunmaması gerekir. Her iki taraf için de ticari iş sayılan bu sözleşmede her iki tarafın da borçları için ticari hükümler uygulama alanı bulacaktır⁹². Burada kanun koyucu, kanunun uygulanmasını kolaylaştırmak için “yapma bir ticari iş” yaratmıştır. Yoksa aslında böyle bir ticari iş yoktur ve böyle bir çözüm tacir olmayan kişiler aleyhine sonuçlar doğurmaktadır⁹³. Arslanlı bu durumu adaletli bulmamaktadır. Yazara göre kanunun ticari bir iş icabı koyduğu hükümler ticari işletmenin birlikte getirdiği muamelelere uygulanmalı, diğer tarafın borcuna teşmil edilmemelidir⁹⁴. Biz de aynı gerekçelerle yazara katılmaktayız.

87 İmregün, a.g.e., s. 19.

88 Alman Ticaret Kanunu md. 345 de aynı hükmü içermektedir.

89 Ayhan, a.g.e., s. 66; Ülgen, vd., Ticari İşletme, s. 66.

90 Y. 11. HD. 07.12.1992, 4793 /11215; Y. 11. HD. 15.02.1991, 838/948; TD. 08.01.1965, 4922/11 (Berzek, a.g.e., s. 25'ten naklen).

91 Kayıhan/Yasan, a.g.e., s. 74.

92 Bilgili/Demirkapı, a.g.e., 54; Karayalçın, a.g.e., s. 145; ayrıca bkz. Arslanlı, a.g.e., s. 25-26.

93 Mimaroglu, a.g.e., s. 123; Ülgen, vd., Ticari İşletme, s. 65.

94 Arslanlı, a.g.e., s. 24.

Bir işlemin taraflarından sadece biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğer taraf için de ticari iş sayılır (TTK. md. 19/2). Taraflar arasındaki ilişki bir haksız fiilden ya da sebepsiz zenginleşmeden doğuyorsa anılan hükmün uygulanması mümkün değildir⁹⁵. Bu hüküm bir “ticari iş yayma kriteri” getirmektedir. Taraflardan biri için söz konusu olan ticari iş niteliği diğer tarafa da yayılmaktadır. Yaymanın söz konusu olabilmesi için, taraflar arasında mutlaka bir sözleşmenin bulunması⁹⁶ ve aksine de kanun hükmü bulunmaması⁹⁷ ifade edilerek hükmün nispi karakteri ortaya konulmuştur⁹⁸. Bu sözleşmeden doğan davalar kanunda aksine hüküm bulunması nedeniyle ticari dava olarak değerlendirilemeyecektir (TTK. md. 4).

Arkan, TTK. md. 19/2 hükmüne örnek olarak bir tacir ile memur arasında yapılan satış sözleşmesinin memur olan tarafı için de ticari nitelikte olmasını göstermektedir. Yargıtay, ise sebze üreticisi ile sebze komisyoncusu tacir arasındaki sözleşmenin de her iki taraf için ticari nitelik arz ettiğini belirtmektedir⁹⁹. Arkan, TTK. md. 19/2’de yer alan hükmü tacir olmayan kişilerin aleyhine olarak görmektedir. Biz de bu hususta Arkan’a katılmaktayız.

Memur, işçi, öğrenci ve ev hanımı gibi ticaretle uğraşmayan kişilerin yaptıkları sözleşmeler de, karşı tarafın tacir olması koşuluyla ticari hükümlere tâbi olacaktır¹⁰⁰.

Bir sözleşme, bir taraf için ticari iş niteliğindeyse o sözleşmeden diğer taraf için doğan edimlere de ticari hükümler uygulanır¹⁰¹. Sözleşme, TTK.’da düzenlenmiş olmamakla beraber, bir tarafın işletmesi ile ilgili ise ticari iş niteliğini kazanır ve karşı tarafın edimlerine de ticari hükümlerin uygulanması sonucu doğar¹⁰².

95 Ülgen, vd., a.g.e., s. 61.

96 Arkan, a.g.e., s. 67.

97 Çeker, a.g.e., s.46.

98 Karahan, a.g.e., s. 48.

99 Y. 11. HD. 15.02.1991, E. 883, K. 948 (Arkan, a.g.e., s. 66’dan naklen).

100 Çeker, a.g.e., s. 46.

101 Poroy/Yasaman, a.g.e., s. 69.

102 Poroy/Yasaman, a.g.e., s. 69.

VI. SONUÇ

Çalışmamızda aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılabilmektedir:

1. Özel hukukun ikiliği ilkesi gereği ticari iş ve adi iş ayrımı yapılmaktadır. Ticari hüküm ile adi hüküm farklılaşması bu ayrımın sonucudur. Ticari işlerin adi işlerden kesin şekilde ayırt edilmesinde kanaatimizce zorunluluk vardır.

2. Bir işin ticari veya adi iş olduğu tespit edilirken 6102 sayılı Kanun md. 3 ve md. 19 birlikte değerlendirilir.

3. Ticari iş kavramı bilinirse; ticaret hukukunun kapsamı belirlenir ve uygulanacak hukuk kuralları bilinir.

4. Ticari iş – adi iş ayrımının doğurduğu sonuç, adi işe uygulanan hükümlerin ticari işe uygulanan hükümlerden farklı olmasında kendisini göstermektedir. Ticari işe esas itibarıyla ticari hükümler, ticari hüküm yoksa ticari örf ve âdet, ticari örf ve âdet de yoksa genel hükümler uygulanır.

5. Bir işin ticari iş olarak kabul edilmesi için dört ayrı kritere yer verilmiştir. Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş işler ticaridir. Bir ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiiller ticaridir. Tacirin borçları ticaridir. Bir taraf için ticari sayılan sözleşmeler diğer taraf için de ticaridir.

6. Kanun koyucu, Türk Ticaret Kanunu'nda öngörölmüş işleri, hukuki yapıları itibarıyla ister ticari iş niteliğinde olsun ister olmasın, sadece Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlendiği için ticari iş olarak kabul etmiştir. İşin ticari işletmeyle ilgili olup olmaması yahut tacir sıfatının bulunup bulunmaması önem taşımaz. Bu tür işlere mutlak ticari iş denilmektedir.

7. TTK.'nın “ticari işletmeyi ilgilendiren işlem” ifadesinden “ticari işletmeyi ilgilendiren hukuki işlem” anlaşılmaktadır. Bir hukuki işlem TTK.'da düzenlenmemekle birlikte, ticari işletme ile ilgili ise ticari iş olarak kabul edilmektedir.

8. Ticari işletmeyi ilgilendiren bir işin ticari iş sayılması için bu işlem veya fiilin TTK.'da veya başka kanunlarda düzenlenmesi arasında fark yoktur. Somut ilişkide işin ticari işletmeyle ilgili olması yeterlidir.

9. Bir ticari işletmeyi ilgilendiren tüm işlem ve fiiller ticari işlerdir. Burada tam bir açıklık ve uygulama kolaylığı elde edilmek amacıyla hareket edilmiştir. “İlgilendiren” kavramını kanaatimizce, geniş anlamda anlamak gerekir. Yani sadece ticari işletmenin faaliyeti ile doğrudan ilgili işleri değil, bunlara hazırlık mahiyetinde olan işleri ya da icrasını kolaylaştırmak amacıyla yapılan işlemleri ve ticari teamüle göre dolaylı olarak da olsa ticari

işletmeyle ilgili olan işleri de ticari saymak gerekir. Sübjektif sistemde, nasıl bir tacirin ticari faaliyetinde icra ettiği işler ticari olarak kabul ediliyorsa burada da bir ticari işletme çevresi içindeki faaliyetler ticari iş sayılmıştır.

10. TTK. md. 19'a göre iki karine kabul edilmiştir. Buna göre bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır (TTK. md. 19/1). Anılan karine tüzel kişiler için mutlak bir karinedir (TTK. md. 19/1, c. 2). Gerçek kişi tacirin işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirmesi durumunda borç adi sayılır. Gerçek kişi tacirin yaptığı işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde de borç yine adi sayılır. Tüzel kişi tacirlerin aksine gerçek kişi tacirlere ticari olmayan bir alan bırakılmıştır. Dolayısıyla gerçek kişi tacirlere adi saha tanınmıştır.

11. TTK. md. 19/1'de yer alan "Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır." hükmü doktrinde ticari işletme sistemine aykırı ve gereksiz görülmektedir. Yine doktrinde ticari iş karinesi kapsamında "ticari işletme" yerine "tacir" sıfatının bu konuda ele alınması eleştirilmektedir. Biz, anılan eleştirilere katılmamakta ve tacir sıfatının bu konuda ele alınmasını yeterli görmekteyiz.

12. Bir taraf için ticari sayılan bir işlemin diğer taraf için de ticari sayılması, sadece sözleşmeler bakımından geçerlidir. Ayrıca Kanunda aksine hüküm bulunmaması gerekir. Her iki taraf için de ticari iş sayılan bu sözleşmede her iki tarafın da borçları için ticari hükümler uygulama alanı bulacaktır. Burada kanun koyucu, kanunun uygulanmasını kolaylaştırmak için "yapma bir ticari iş" yaratmıştır.

KAYNAKÇA

- Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 15. Baskı, BTHAE., Ankara, 2011.
- Arsılanlı, Halil, Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, Fakülteler Matbaası, 3. Baskı, İstanbul, 1960.
- Aslan, Yılmaz/Şenyüz, Doğan, İşletme Hukuku, 4. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2012.
- Ayhan, Rıza/Özdamar, Mehmet/Çağlar, Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- Ayhan, Rıza, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.
- Battal, Ahmet, Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2005.
- Berzek, Ayşe Nur, Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 10. Baskı, Beta, İstanbul, 2013.
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa, 2013.
- Bozer, Ali/Göle, Celal, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, BTHAE., Ankara, 2011.
- Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 7. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2013.
- Çelik, AYTEKİN, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Deryal, Yahya, Ticaret Hukuku Bilgisi, 2. Baskı, Derya Kitabevi, Trabzon, 2006.
- Domaniç, Hayri, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, Dördüncü Baskı, Temel Yayın-Dağıtım, İstanbul, 1988.
- Edgü, Ekrem, Ticaret Hukuku, 2. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1967.
- Eriş, Gönen, Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.
- İmregün, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 11. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1996.

- Karahan, Sami, Ticari İşletme Hukuku, 22. Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2011.
- Karayağın, Yaşar, Ticaret Hukuku I. Giriş-Ticari İşletme, Üçüncü Baskı, BTHAE., Ankara, 1968.
- Kayar, İsmail, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Kayar, İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, (Kayar, Ticaret Hukuku).
- Kayıhan, Şaban/Yasan, Mustafa, 6335 Sayılı Kanun ile Değişik Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Mimaroğlu, Sait Kemal, Ticaret Hukuku Birinci Cilt: İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara, 1978.
- Önder, Fahrettin/Topçuoğlu, Metin/Saraç, Tahir, Ticaret Hukuku Bilgisi, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2007.
- Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 11. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.
- Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 14. Baskı, Vedat Kitabevi, İstanbul, 2012, (Poroy/Yasaman, Ticari İşletme).
- Ülgen, Hüseyin/Teoman, Ömer/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan/Ertan, Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.
- Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/ Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan/ Ertan, Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, (Ülgen, vd., Ticari İşletme).